

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

Darba aizsardzības instrukcija Nr. 29
sanitārtehnikim

1. Vispārīgās prasības**1.1. Nosacījumi sanitārtehnika darba izpildei:**

1.1.1. vecums	no 18 gadiem
1.1.2. dzimums	vīriešu
1.1.3. veselības pārbaude	saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu
1.1.4. kvalifikācija	profesionālā apmācība
1.1.5. instruktāžas:	
1.1.5.1. ievadapmācība	stājoties darbā
1.1.5.2. instruktāžas darba vietā	sākotnējā - pirms darba uzsākšanas, atkārtota - ne retāk kā 1 reizi gadā

1.2. Sanitārtehnika darba īpatnības:**1.2.1. prasības darba vietai:**

1.2.1.1. darba vietas, kas atrodas augstāk kā 1 m no zemes (grīdas) un laukums, kas atrodas mazāk kā 2 m attālumā no šāda augstuma, jāiežogo. Ja iežogojumus izveidot nav iespējams, strādāt drīkst tikai, izmantojot drošības jostu un drošības virvi. Virves stiprināšanas vietu norāda darbu vadītājs;

1.2.1.2. darba vietām pie kodināšanas vannām jābūt apgādātām ar pārnēsājamiem ķīmisko vielu komplektiem, kuros ir vielas pielietojamo skābju un sārmu neitralizācijai;

1.2.1.3. sanitārtehnika darba vietai cehā jābūt ar aizsargplātnēm, lai pasargātu to no darbojošās aparātūras kustīgām un rotējošām daļām, kā arī elektroaparātūras un vadiem.

1.2.1.4. caurules var glabāt tikai vertikālā stāvoklī speciālās stalažās. Starp cauruļu rindām jābūt koka starplikām, zem malējām caurulēm - ķīliem.

1.2.2. prasības instrumentiem, ierīcēm, iekārtām:

1.2.2.1. sanitārtehnika āmuriņiem un āmuriem, uzsitējveseriem jābūt ar gludām, taisni uzvilktām, viegli noapaļotām galvām bez atsitumiem, atskarpēm, kniedēm;

1.2.2.2. rokzāģu, skrūvgriežu, vīļu uzasinātajiem galiem, kas domāti rokturiem, jābūt droši iestiprinātiem koka rokturos un savilktiem ar bandāžas gredzeniem. Rokturu garumam jāatbilst instrumenta izmēriem, bet jābūt ne mazākam par 150 mm;

1.2.2.3. instrumentu koka rokturiem jābūt izgatavotiem no cieta koka, gludiem, bez skabargām un droši piestiprinātiem;

1.2.2.4. uzsitamiem instrumentiem nedrīkst būt nošķiebtas aizmugurējās daļas. Cirtņa garumam jābūt ne mazākam par 150 mm;

1.2.2.5. uzgriežņu atslēgu izmēriem jāatbilst apstrādājamo cauruļu un uzgriežņu izmēriem. Atslēgas žokļiem jābūt paralēliem;

1.2.2.6. elektroinstrumentus jāpieslēdz tīklam ar kontaktdakšīņas un rozetes palīdzību, kurām jābūt ar iezemētiem kontaktiem un darba kārtībā;

1.2.2.7. pneimatisko urbi vispirms jāpārbauda tukšgaitā;

1.2.2.8. šļūteņu stiprināšana jāveic ar nipeļu vai āķīšu palīdzību;

1.2.2.9. darbagaldi jābūt novietotiem uz izturīga pamata un nostiprinātiem; darba galdam jāatbilst strādnieka augumam, lai skrūvspīļu žokļi būtu strādnieka elkoņa augstumā; visām rotējošām daļām jābūt ar aizsargiežogojumiem; elektrodzinēja korpusam - iezemētam; svirslēdzim - ievietotam aizslēdzamā skapī;

1.2.2.10. cauruļu ķīmiskās apstrādes vannām jābūt ar sānu sūkņiem un tās jānoslēdz ar blīvi piegulošu vāku palīdzību;

1.2.2.11. ja vannas augšpuse atrodas grīdas līmenī, tā jāiežogo, iežogojuma augstumam jābūt vismaz 1 m.

1.2.3. Zonas ar paaugstinātu bīstamību:

1.2.3.1. elektroiekārtu neizolētu strāvu vadošu daļu tuvumā;

1.2.3.2. mašīnu un iekārtu vai to darbojošos daļu un detaļu pārvietošanas vietās;

1.2.3.3. vietās, kur tiek glabātas kaitīgas vielas koncentrācijā, kas augstāka par pieļaujamo, vai kur trokšņa intensitāte pārsniedz pieļaujamo normu;

1.2.3.4. vietās, virs kurām ar celtņu palīdzību tiek pārvietotas kravas.

1.3. Veselībai kaitīgie un bīstamie darba vides faktori:

1.3.1. paaugstināta vai pazemināta iekārtu virsmas temperatūra;

1.3.2. paaugstināta vai pazemināta darba zonas gaisa temperatūra;

1.3.3. paaugstināts gaisa mitrums;

1.3.4. dabiskās gaismas trūkums;

1.3.5. iespējamā kaitīgo gāzu bīstama koncentrācija, veicot darbus akās, tuneļos u.tml.;

1.3.6. fiziskā pārslodze, pārnēsājot smagas caurules;

1.3.7. patogēnais piesārņojums, remontējot vecas cauruļvadu sistēmas;

1.3.8. darba instrumentu darba galu asas šķautnes, atskabargas un raupjums.

1.4. Kolektīvie un individuālie darba aizsardzības līdzekļi - saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu.

1.5. Prasības uguns un sprādziendrošībai:

1.5.1. darbnīcas telpas grīdai jābūt izgatavotai no ugunsdrošiem materiāliem;

1.5.2. slaukāmais materiāls jāsaliek speciālās metāla kastēs, pilnās kastes jāiznes no darba zonas;

1.5.3. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem;

1.5.4. aizliegts:

1.5.4.1. smēķēt un lietot atklātu uguni naftas tvertņu, naftas vadu tuvumā, telpās, kur tiek kodinātas caurules;

1.5.4.2. ugunsnedrošu vietu tuvumā turēt viegli uzliesmojošus materiālus;

1.5.4.3. pēc lietošanas atstāt telpā eļļas, benzīna, petrolejas kārbas;

1.5.4.4. pieļaut, ka eļļa nokļūst uz skābekļa baloniem, kā arī pieskarties tiem ar eļļainām rokām.

1.6. Elektrodrošības prasības:

1.6.1. vadu savienošanu ar svirslēdzi jāveic tikai elektromontierim;

1.6.2. atklājot atkailinātus vadus darba vietā, darbi jāpārtrauc un jāziņo tiešajam darba vadītājam vai elektriķim;

1.6.3. elektriskos instrumentus drīkst lietot, ja strāvas spriegums ir 42 V vai mazāks un ja instrumenti ir darba kārtībā. Instrumentu korpusiem, ar kuriem tiek veikts darbs zem sprieguma 42 V un lielāka, jābūt iezemētiem;

1.6.4. aizliegts:

1.6.4.1. ieslēgt un apstādināt (izņemot avārijas gadījumus) mašīnas, iekārtas un mehānismus, darbu ar kurām nav uzdevusi uzņēmuma vadība;

1.6.4.2. pieskarties elektroiekārtām, elektrosadales dēlim, elektrovadiem, tai skaitā norautiem, spailēm un citām strāvu vadošajām daļām;

1.6.4.3. atvērt sadales dēļa durvis un noņemt nožogojumus un aizsargapvalkus no strāvu vadošajām daļām.

1.7. Darba higiēnas prasības:

1.7.1. telpas, kur tiek kodinātas caurules, jāizolē no montāžas laukuma un citām tuvumā esošām darba vietām un jāapgādā ar vilkmes ventilāciju;

1.7.2. veicot cauruļu ķīmisko apstrādi, izlietoto skābi un sārmu jāizlej speciālā kanalizācijā, bet, ja tās nav, - speciālā tarā un jānogādā vietā, kas paredzēta izliešanai; Netīšām izlietās skābes un sārmus nekavējoties jāsavāc, bet šīs vietas - jāneitralizē;

1.7.3. sadzīves un sanitārām telpām jābūt aprīkotām ar dušām un ierīcēm specapgērbu žāvēšanai;

1.7.4. aukstajā gada laikā (gaisa temperatūra -16°C un zemāka), ja darbs notiek zem klajas debess, jānodrošina strādājošajiem telpas, kur var sasildīties.

1.8. Par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.

1.9. Nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par nelaimes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

2. Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

- 2.1. Uzvilkt un sakārtot specapgērbu:
 - 2.1.1. piedurknēm jābūt aizpogātām pie roku locītavām;
 - 2.1.2. matiem jābūt savākti zem galvassegas.
- 2.2. Ja darbs tiek veikts augstumā, jāievēro attiecīgās darba drošības instrukcijas prasības.
- 2.3. Strādājot ar slīpripu, jāievēro attiecīgās darba drošības instrukcijas prasības.
- 2.4. Jāsagatavo darba instrumenti, ierīces un jāpārbauda to darba kārtība.
- 2.5. Jāpārbauda darba vietas apgaismojums.
- 2.6. **Pirms strādājoša cauruļvada remontēšanas:**
 - 2.6.1. jāaiztaisa aizbīdņi un ventiļi no remontējamā iecirkņa pusēm;
 - 2.6.2. uz ventiļiem jāpiekar plakāti ar uzrakstu: "Neieslēgt - strādā";
 - 2.6.3. jāpārliecinās par to, ka cauruļvadā nav spiediena.
- 2.7. Neuzsākt darbu, ja ir slikta pašsajūta, reibonis un tml.. Ziņot par to tiešajam darba vadītājam, griezties pie ārsta.

3. Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

- 3.1. Lai pārvietotu aparatūru (katlus, ventilatorus, pumpjus utml.) pa slīpumu, jāizmanto vilcēj- un bremzēšanas tītavas.
- 3.2. **Strādājot ar darbagaldiem, jāievēro sekojošas prasības:**
 - 3.2.1. strādāt drīkst tikai, ja ir aizsargiežogojumi;
 - 3.2.2. jāuzvelk aizsargbrilles, lai pasargātu acis no atlecošajām skaidām;
 - 3.2.3. apstrādājamā detaļa droši jānostiprina;
 - 3.2.4. skaidas jāaizvāc ar birstīšu vai speciālu liekšķerīšu palīdzību; aizliegts tās aizvākt ar rokām vai aizpūst;
 - 3.2.5. jāseko, lai palaidēj- un bremzētājiem kārtas, kā arī iezemējošais vads būtu kārtībā;
 - 3.2.6. tīrīt, remontēt, mainīt darba piederumus un regulēt apstrādājamo detaļu drīkst tikai tad, kad ir pilnīgi apstādināts darbagalds.
- 3.3. **Strādājot ar cauruļgriezēju darbagaldiem:**
 - 3.3.1. strādāt tikai ar darbagaldū, kura griezējdiskam nav plaisu;
 - 3.3.2. uz darbagalda jāpadod tikai taisnas caurules, jo, cauruli griežot, tai jārotē uz atbalsta skrītņiem bez vibrācijas;
 - 3.3.3. griezējdiska nomainīšanu drīkst veikt tikai tad, ja darbagalda dzinējs ir atslēgts no strāvas.
- 3.4. **Strādājot ar cauruļliecēju darbagaldiem:**
 - 3.4.1. jāuzliek aizsargapvalks uz mehānisma zobratiem;
 - 3.4.2. cauruļu liekšanas rokas ierīces svira jābīda virzienā no sevis;
 - 3.4.3. liecot garas caurules, ja tās tiek sasildītas, jāpielieto atbalsti, bet, dzesējot caurules ar ūdeni, jāpielieto kauss ar pagarinātu rokturi.
- 3.5. Samontētos ventilatorus, pumpjus un citas iekārtas izmēģināt drīkst tikai pēc aizsargplātņu izvietošanas uz to kustīgajām daļām.
- 3.6. Sanitāri-tehniskās iekārtas un cauruļvadu apskati, izmēģināšanu, izpūšanu un pārbaudi drīkst veikt tikai tiešā meistara, mehāniķa vai darbu vadītāja uzraudzībā.
- 3.7. Cauruļvadu pneimatiskā pārbaude tiek veikta ar gaisa palīdzību.
- 3.8. Veicot hidraulisko pārbaudi, visus defektus drīkst likvidēt tikai pēc spiediena noņemšanas.
- 3.9. Ieguldot caurules tranšejās, tranšeju sienām jābūt nostiprinātām, lai zeme nenogrūtu.
- 3.10. Strādājot akās, tuneļos, bedrēs u.t.t., jāievēro šādas prasības:
 - 3.10.1. nolaisties akā, tunelī var tikai pēc pārliecināšanās, ka tajā nav kaitīgo gāzu bīstamas koncentrācijas;

- 3.10.2. pirms darba akā tā jāatver uz 2 - 3 stundām, lai to izvēdinātu;
- 3.10.3. ja akā ir kaitīgu gāzu bīstamā koncentrācija, tad jālieto šļūteņu gāzmaska;
- 3.10.4. strādājot akā, jālieto drošības josta. Drošības jostai jāpiestiprina virve, kuras otru galu jātur citam strādniekam ārpus akas;
- 3.10.5. akas apgaismošanai jālieto akumulatoru lukturīti vai pārnēsājamo lampu, kas izgatavota no sprādziendrošiem materiāliem, ar barošanas avota spriegumu, ne lielāku par 12 V.
- 3.11. Strādājot tuneļos, atvērtas lūkas jāiežogo, bet pēc darbu beigām tās jāaiztaisa.
- 3.12. Aizliegts:**
- 3.12.1. piesliet caurules pie sienām;
- 3.12.2. pacelt vai nolaist lūku vākus ar rokām;
- 3.12.3. strādāt vienam akās, bedrēs, slēgtos kanālos, tuneļos;
- 3.12.4. atstāt uz slīpuma smagas kravas;
- 3.12.5. stāvēt pašam un ļaut stāvēt citiem zem uzstādītām iekārtām un montāžas mezgliem;
- 3.12.6. veikt griešanu, locīšanu un citus darbus ar caurulēm augstumā;
- 3.12.7. sastiprināt troses, sastatnes, pastatnes ar tikko samontētām cauruļvadiem, ierīcēm;
- 3.12.8. atstāt montāžas materiālus darba vietā darba pārtraukumos.

4. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

4.1. avārija	jāpārtrauc darbs, jāizslēdz visas darbojošās iekārtas un jāveic nepieciešamie drošības pasākumi, bet ja tas nav iespējams, darbs jāpārtrauc, līdz bīstamība nav novērsta;
4.2. sprādziens	ja paaugstinās degspējīgo vielu saturs darba vidē, darbs nekavējoties jāpārtrauc. Atsākt darbu drīkst tikai pēc tam, kad novērsts gāzu koncentrācijas paaugstināšanās cēlonis, atjaunota normāla gaisa vide;
4.3. ugunsgrēks	4.3.1. nepieciešamības gadījumā nekavējoties ziņot ugunsdzēsības dienestam (tālr. 112); 4.3.2. sākt dzēst ugunsgrēku ar darba vietā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem (ugunsdzēsamo aparātu, smiltīm u.c.); 4.3.3. izsaukt uz ugunsgrēka vietu darbu vadītāju.
4.4. nelaimes gadījums	4.4.1. ja iegūta trauma vai notikusi pēkšņa saslimšana, darbs jāpārtrauc, par notikušo jāziņo tiešajam vadītājam, jāsaņem pirmā palīdzība, bet nepieciešamības gadījumā jādodas pie ārsta; 4.4.2. ja nelaimes gadījums noticis ar citu darbinieku, sniegt viņam pirmo palīdzību, pārtraukt darbu, paziņot par notikušo savam vadītājam (vai iestādes vadībai), nepieciešamības gadījumā izsaukt ātro palīdzību (tālr. 113 vai 112), saglabāt notikuma apstākļus, ja tas nerada briesmas apkārtējiem.

5. Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

- 5.1. Sakārtot darba vietu, no iekārtām notīrīt netīrumus un ieeļļot iekārtu daļas, kurās ir berze.
- 5.2. Atlikumu novākšanu no iekārtu virsmas, kā arī no specapgērba veikt tikai ar birstītes, slotiņas vai putekļu sūkšanas iekārtu palīdzību. Nav pieļaujama darbgalda un apgērba nopūšana ar saspiesto gaisu.
- 5.3. Instrumentus un palīgierīces (inventāru), kas izmantoti darbu veikšanai, nodot instrumentu glabātavā vai nolikt tiem speciāli paredzētā vietā.
- 5.4. Veikt nepieciešamās sanitāri-higiēniskās procedūras.
- 5.5. Par visiem pamanītajiem trūkumiem ziņot tiešajam vadītājam.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis